«ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΕΝΤΕΛΗΣ»

Μουσική δωματίου και χορωδιακή μουσική

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΤΙ ΤΑ θες, θα πρέπει φαίνεται να παραδεχτούμε ότι, δεν μπορούμε ν' αλλάξουμε μερικά πράματα σ' αυτό τον τόπο. Κι ας συνηγορούν για την ορθότητα των απόψεων η μακρόχρονη πείρα αλλά και τα δίδάγματα της μουσικής ζωής στην Ευρώπη.

Αφορμή και πάλι οι τελευταίες εκδηλώσεις του φετινού «Φεστιβάλ Πεντέλης». Και συγκεκριμένα το σουηδικό «Έπος τρίο» και η συναυλία των «Χορωδών της Ρωμανικής Ελβετίας». Δυο εκδηλώσεις που έδωσαν αυτό το «κάτι άλλο» στην καλοκαιρινή μουσική ζωή της Αθήνας. Τη διαφορά δηλαδή που νιώθει ο καθένας μας όταν συγκρίνει το «Ηρώδειο» με την «Πεντέλη». Το πρώτο, ένας βαρύγδουπος οργανισμός με υπηρεσίες, επιτροπες, υπαλλήλους, βοηθητικό προσωπικό και λεφτά, πολλά λεφτά. Το δεύτερο, μια χούφτα άνθρωποι — με φλόγα όμως στην καρδιά γι' αυτό που κάνουν — που δεν ξέρουν τι θα πει κόπος, τι θα πει τρεχάματα, με πολλές λαχτάρες και, προπαντός, χωρίς λεφτά. Το πρώτο — ας το ξαναπούμε — πάντα «καθώς πρέπει», με τα κοσμικά του ρετρό (συναυλία Μούσχουρη), άχρωμο, άοσμο και χωρίς ταυτότητα. Το δεύτερο, να σ' αρνιδιάζει κάθε χρόνο με ό,τι αυθεντικά αγγελεί η μουσική μας ζωή, άλλοτε μ' ένα συγκρότημα παλιάς μουσικής κι άλλοτε μ' ένα τρίο εγχόρδων ή μια χορωδία. Τα είδη δηλαδή που έλειψαν και εξακολουθούν να λείπουν με σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις για τη μουσική παιδεία του ελληνικού λαού.

Η μουσική δωματίου, πέρα απ' την οποία αρχίζει η υψηλή μουσική καλλιέργεια' τα χορωδιακό τραγούδι (με ή χωρίς συνοδεία) που μυεί το μουσικό στις μεγάλες, σύνθετες φόρμες (καντάτες, λειτουργίες κλπ.)' η παλιά μουσική (μπαρόκ, αναγέννηση και ύστερος μεσαίωνας) πολύτιμο πάντα μέτρο, βάσανος για την ποιότητα του ύφους. Μια τέτοια προσπάθεια δεν είναι κρίμα να μην επιχορηγείται; Να μην έχει τα μέσα ν' αναπτύξει στο βαθμό που μπορεί την ωραία αυτή πρωτοβουλία; Όταν κάθε χρόνο δίνονται τόσα χρήματα σε ψευτο-ψυχαγωγικές εκδηλώσεις, με κεντρικο πυρήνα, συνήθως, το αναμασημένο, πεθαμένο ρεμπέτικο;

Οι Ρ. Πέντιεν — πιάνο, Γ. Σόνσου — βιολί και Ι. Όλσον — τρέλο αποτελούν το σουηδικό τρίο «Έπος». Με την πρώτη στάκα στο περιώνυμο τρίο του Χάυντν αρ. 1, οι τρεις καλλιτέχνες επιβλήθηκαν στο κοινό της συναυλίας, καθορίζοντας με σαφήνεια το καλλιτεχνικό τους στίγμα ανάμεσα στα αξιόλογα συγκροτήματα μουσικής δωματίου στην Ευρώπη. Και τη θέση αυτή την κράτησαν σταθερά και στα δυο άλλα έργα του προγράμματος, το τρίο έργο 49 του Μέντελσον και το Τρίο έργο 65 του Ντβόρζακ. Και μόνον η διαφορά του ύφους: Αυστηρό, όμως με λεπτή τεχνική στον κλασικό Χάυντν' ελαφρά ρομαντικό, με υπολογισμένο πάθος στον «αριστοκρατικό» Μέντελσον και βιολιο στις κορυφώσεις του στον Ντβόρζακ, και μόνον αυτό χαρίζει ζητούμενο κύρος στο σουηδικό τρίο. Για πολύ καιρό θα θυμόμαστε την ονειρική ατμόσφαιρα στο πόκο αντάτζιο του Ντβόρζακ.

Αν κάπου είμεθα αντίθετοι αυτό είναι η υπερβολική ταχύτητα (τέμπο) σ' ορισμένα γρήγορα μέρη και στα τρία έργα του προγράμματος. Ταχύτητα που αλλοιώνει τη φυσική, άνετη ροή της φράσης. Δε δικαιολογούμε επίσης στο πιάνο, το ένα χέρι να παίζει (στην ατάκα) ένα κλάσμα του δευτερολέπτου μετά από το άλλο για λόγους, δήθεν, εκφραστικούς. Γνωστή «μανιέρα» που σήμερα δεν έχει πια θέση στην εκφραστική του πιάνου (Πεντέλη, 24.7.84).

Την επομένη, 150 περίπου μέλη διαφόρων χορωδιών της Ρωμανικής Ελβετίας, ενωμένα σ' ένα σώμα, με διευθυντές τον Νικολό Ρυφιέ, τον Μισέλ Κορπατό και Ρενέ Φαλκέ μοιράστηκαν ένα ενδιαφέρον πρόγραμμα: Ελβετικά λαϊκά τραγούδια, αποσπάσματα από τη «Μίσσα μπρέβις» του Αντρέα Γκαμπριέλι και το «Μιζερέρε» του Αλλέγκρι, με φινάλε το «Ρέκβιεμ» του Φωρέ.

Μαλακό τραγούδι, καθαρή άρθρωση και μουσικό φραζάρισμα είναι τα κύρια χαρακτηριστικά της συναυλίας. Ό,τι μας άφησαν ερωτηματικά, εκτός από την κάποια τονική αστάθεια στους υψηλούς φθόγγους, είναι κυρίως η έλλειψη διαφοροποίησης ύφους μεταξύ λαϊκής και έντεχνης μουσικής. Χωρίς αυτό να μας εμποδίσει να χορούμε παλιές σελίδες του Φωρέ καθώς και του «Μιζερέρε» του Αλλέγκρι. (Πεντέλη, 25.7.84).

ΦΟΙΒΟΣ ΑΝΩΓΕΙΑΝΝΑΚΗΣ